

PRÍRUČKA PRE OBYVATEĽOV

OCHRANA OBYVATEĽOV PRED MOŽNÝMI NÁSLEDKAMI CHEMICKÉHO TERORIZMU A BIOTERORIZMU

2018

Príručka, ktorá poskytuje základné informácie využiteľné pri ochrane života a zdravia pred možnými následkami chemického terorizmu a bioterorizmu. Podklady boli čerpané z príručky pre obyvateľov pred možnými následkami chemického terorizmu a bioterorizmu, Bratislava 2004.

Pomôže vám osvojiť si postupy a spôsoby činnosti na ochranu života a zdravia vašej rodiny, spolupracovníkov, či spoluobyvateľov vo vašom najbližšom okolí v prípade teroristickej akcie s použitím toxických chemických látok alebo biologických prostriedkov.

O B S A H

1. MOŽNÉ OHROZENIE OBYVATEĽSTVA	2
2. PRÍZNAKY CHEMICKÉHO A BIOLOGICKÉHO TERORIZMU ..	3
3. ZÁKLADNÉ POKYNY NA OCHRANU PRI OHROZENÍ	3
4. ANONYMNÉ OZNÁMENIE	6
5. PREVZATIE PODOZRIVEJ ZÁSIELKY	6
6. ZOZNAM INFORMAČNÝCH MIEST PRE PODROBNÉ INFORMÁCIE	7

1. MOŽNÉ OHROZENIE OBYVATEĽSTVA

Chemické ohrozenie

Môže byť uskutočnené rozptýlením toxických chemických látok do životného prostredia v kvapalnom, plynnom, práškovom stave alebo použitím aerosólov, najmä v priestoroch vysokej koncentrácie obyvateľstva (dopravné uzly, obytné štvrte, futbalové štadióny, amfiteátre, nákupné strediská), alebo v objektoch a zariadeniach na hromadné zásobovanie (vodojemy, vodné zdroje, obilné silá, veľkosklady potravín, krmív a pod.).

Vplyv toxických chemických látok na živé organizmy spôsobuje ich poškodenie alebo smrť. U ľudí dochádza najmä k vyradeniu či poškodeniu centrálného nervového systému, dýchacích orgánov alebo zažívacieho traktu. Pľuzgierotvorné látky spôsobujú bolestivé, ťažko sa hojace rany a odumieranie zasiahnutého tkaniva.

Biologické ohrozenie

Spôsobujú pôvodcovia hromadných prenosných ochorení - baktérie, rickettsie, vírusy, plesne a proteínové toxíny, šírené :

- nainfikovanými prenášačmi (hmyz, hlodavce, divo žijúce zvieratá),
- kontaminovanými práškami, kvapalinami alebo géľmi - pastami, šírenými v tubách, ampulkách, listoch a balíkoch, injekciách, kontaminovaných potravinách, nápojoch a krmivách.

Spôsobujú nákazlivé prenosné ochorenia ľudí a zvierat.

2. PRÍZNAKY CHEMICKÉHO A BIOLOGICKÉHO TERORIZMU

Teroristické použitie toxických chemických látok a biologických prostriedkov je zákerné a ráta s oneskorenou reakciou na vzniknutú skutočnosť. Preto je dôležité včas rozpoznať príznaky použitia týchto prostriedkov. Akým javom je potrebné venovať zvýšenú pozornosť?

- počuteľným a viditeľným tlmeným výbuchom munície, po ktorých následne vzniká oblak aerosólu, šíriaci sa v smere prízemného vetra,
- drobným olejovitým kvapkám, jemnému poprašku, viditeľným na teréne s vegetáciou a na rôznych materiáloch,
- zjavnému plošnému poškodeniu a zničeniu vegetácie (nápadná zmena farby, uschnutie),
- známemu aj neznámemu hmyzu (vši, blchy, muchy, kliešte), ktorý sa v teréne pohybuje a šíri v nezvyklom množstve a ročnej dobe, uhynutým hlodavcom, neznámym predmetom a neidentifikovateľným obalom,
- vode v otvorených vodných zdrojoch - riekach, potokoch a rybníkoch - ktorá je nezvyklé číra, nakoľko pôsobením toxickéj chemickej látky boli zničené bežné drobné organizmy (dafnie, vodomerky, larvy a pod.), náhlým hromadným prenosným ochoreniam, ktoré sa bez zjavnej príčiny šíria medzi obyvateľmi a zvieratami, prejavujú sa príznakmi otravy (intoxikácie), zapríčiňujú hromadné poškodenia zdravia, úmrtia obyvateľov a úhyn zvierat.

3. ZÁKLADNÉ POKYNY NA OCHRANU PRI OHROZENÍ

Ak zistíte, alebo máte podozrenie že sa pripravuje teroristická akcia s použitím toxických chemických látok alebo biologických prostriedkov, okamžite volajte telefónne čísla tiesňového volania:

112 **Integrovaný záchranný systém**
alebo

158 **Policajný zbor**

150 **Hasičský a záchranný zbor**

155 **Záchranná zdravotná služba**

Pri volaní na číslo tiesňového volania uveďte

- svoje meno, číslo telefónu odkiaľ voláte,
- čo sa stalo, priestor vzniku a pozorované následky (objekt, ulica, obytný blok, mesto a pod., možné prístupové cesty),
- po ukončení hovoru počkajte na spätný telefonát, ktorým si operátor overí pravdivosť a oprávnenosť volania.

Všeobecné pokyny

- **zachovajte pokoj a rozvahu**, nešírte paniku, pomáhajte zamedziť jej šíreniu,
- **improvizované si chráňte dýchacie orgány** vlhkou tkaninou,
- **urýchlene opustite ohrozený priestor** kolmo na smer prízemného vetra,
- **po návrate z kontaminovaného priestoru** do budovy (bytu) odložte vrchný odev do igelitového obalu a zaviažte ho. Ak je to možné, osprchujte sa,
- **sledujte informácie z oficiálnych zdrojov** (z televízie, rozhlasu a obecného rozhlasu),
- **plňte pokyny vydané oprávnenými osobami** (starosta obce, primátor mesta, veliteľ zásahu, prednosta okresného úradu),
- **poskytnite pomoc** najmä deťom, tehotným ženám, starým, chorým a bezvládnym osobám.

Keď zaznie varovný signál

Pri ohrození bude obyvateľstvo varované prostredníctvom nasledovného :

Varovný signál **VŠEOBECNÉ OHROZENIE** sa vyhlasuje dvojminútovým kolísavým tónom sirén a vždy je doplnený slovnou - hovorenou informáciou o podrobnostiach a charaktere ohrozenia

Po jeho vypočutí:

- **ak sa nachádzate v domácnosti** - zhromaždite celú rodinu a byt neopúšťajte,
- **nesnažte sa** vyzdvihnúť deti zo škôl a predškolských zariadení, bude o ne postarané,
- **presvedčte sa**, či vo vašej blízkosti nie sú starí ľudia, chorí, neschopní pohybu - pomôžte im,
- **postarajte sa** o deti bez dozoru,
- **uhaste** otvorený oheň,
- **postarajte sa** o domáce a hospodárske zvieratá,
- **čakajte** doma na ďalšie pokyny,
- **pri pobyte mimo budovu** - vyhľadajte čo najrýchlejšie úkryt, poprípade vstúpte do najbližšej budovy,
- **nevracajte sa domov**, zvuk sirény to neprikazuje,
- **vytvorte izolovaný uzavretý priestor** - uzavrite a utesnite okná, dvere a vetráky, odstavte klimatizáciu (netesnosti prelepte páskou, väčšie netesnosti môžete utesniť tkanivami namočenými vo vode s rozpustenými saponátmi),
- **vyhotovte si** improvizované prostriedky na ochranu dýchacích orgánov, očí a kože z vlastných odevných súčastí a pomôcok a použite ich,
- **nepoužívajte** vodu z neznámych a neskontrolovaných zdrojov, požívajte len vodu a potraviny chránené pevnými a uzatvorenými obalmi,
- **udržujte čistotu** tela i za nepriaznivých podmienok, zbytočne sa nedotýkajte podozrivých predmetov,
- **dodržiavajte** nariadené hygienické, protiepidemické a protiepzootické **opatrenia**, v prípade príznakov ochorenia ihneď vyhľadajte zdravotnícku pomoc,
- **ak cestujete autom a počujete varovný signál**, je potrebné **auto zaparkovať a ukryť sa v najbližšej budove**.

Po ukončení ohrozenia :

Signál **KONIEC OHROZENIA** sa vyhlasuje dvojminútovým stálym tónom sirén bez opakovania.

- toxické chemické látky a biologické prostriedky sa vo forme oblaku šíria vždy v smere prízemného vetra,
- teroristické napadnutie vyvolá časovú tieseň, do príchodu zásahových jednotiek integrovaného záchranného systému sa musíte spoľahnúť sami na seba, kolegov, rodinných príslušníkov a susedov,
- * vyhotovte si improvizované prostriedky individuálnej ochrany z vlastných zdrojov,
- * pred účinkami toxických chemických látok si chráňte aj kožu, lebo majú schopnosť prenikať cez ňu dovnútra organizmu; chráňte si oči, ktoré sú najrizikovejšou vstupnou bránou.

Čo robiť, ak bude nariadená evakuácia

uhaste otvorený oheň,

uzatvorte prívod plynu, vody a elektriny,

pripravte si a vezmite so sebou najnutnejšie veci (doklady, cenné veci malých rozmerov, lieky a pod.). Evakuačná batožina nemôže presiahnuť u dospelých osôb 50 kg na jednu osobu, u detí 25 kg na jednu osobu,

domáce zvieratá (miláčikov) si vezmite so sebou v prenosných schránkach,

domáce zvieratá, ktoré prežijú samostatne dlhšiu dobu, nechajte doma a pred zásobte ich krmivom a vodou, uzamknite byt,

presvedčte sa, či vaši susedia vedia o vzniknutej situácii,

v prípade, ak sa vo vašom okolí nachádzajú deti bez dozoru, starí alebo nevládni ľudia - pomôžte im,

dodržujte pokyny osôb a príslušných orgánov, ktoré zabezpečujú evakuáciu.

4. ANONYMNÉ OZNÁMENIE

Anonymné oznámenie o uložení bomby alebo nebezpečnej látky sa často zameriava na vyvolanie strachu a paniky. Ako objekt sú zvolené priestory s väčším sústredením ľudí. Aj keď väčšinou ide o planý poplach, treba počítať s tým, že anonymná vyhrážka môže byť uskutočnená.

Čo robiť po anonymnom oznámení

okamžite oznámte udalosť na linku tiesňového volania 112 alebo na telefónne čísla 158 a 150,

ak sa nachádzate v budove, ktorá je ohrozená, opustite budovu a vzdialte sa čo najďalej od tohto priestoru,

do budovy sa vráťte až na pokyn príslušných orgánov.

5. PREVZATIE PODOZRIVEJ ZÁSIELKY

Po prevzatí listu, resp. balíka zväžte skutočnosti, ktoré vás vedú k názoru, že ide o podozrivú zásielku. Takou môže byť¹ napríklad neočakávaná zásielka od neznámeho odosielateľa s podozrivým rukopisom, zapáchajúca zásielka alebo zásielka s podozrivým obsahom. Po otvorení môže podozrenie vyvolať sypká hmota, neznámy predmet alebo výhražný text.

Čo robiť po prevzatí podozrivej zásielky

- podozrivú zásielku neotvárajte a netraste ňou,
- zásielku uložte do igelitového alebo iného vhodného obalu,
- opustite miestnosť, umyte si ruky a udalosť nahláste na linku tiesňového volania 112 alebo na telefónne čísla 158 a 150.

6. PODROBNEJŠIE INFORMÁCIE O UVEDENEJ PROBLEMATIKE DOSTUPNÉ NA INFORMAČNÝCH MIESTACH

Podrobnejšie informácie o uvedenej problematike môžete získať na viacerých informačných miestach:

- 1. Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici, Informačné centrum pre bakteriologické (biologické) a toxínové zbrane:**
 - > stála informačná linka pre verejnosť, tel. č.: 048/41 43 514
 - > webová stránka pre verejnosť: <http://www.vzbb.sk/biozbrane/sk/index.php>
- 2. Úrad verejného zdravotníctva SR v Bratislave:**
 - > webová stránka: <http://www.uvzsr.sk>
- 3. Klinika pracovného lekárstva a toxikológie FNsP L. Déreza v Bratislave, Toxikologické informačné centrum:**
 - > stála informačná linka, tel.č.: 02/547 741 66,
 - > webová stránka: <http://www.healthnet.sk>
- 4. Ministerstvo zdravotníctva SR:**
 - > stála informačná linka tel.č.: 02/593 73 116,
 - > webová stránka: <http://www.health.gov.sk>
- 5. Sekcia krízového riadenia Ministerstva vnútra SR, CMaRS:**
 - > stála služba SKR MV SR, tel.č.: +421 2 4859 3000,
+421 2 4859 3111,
+421 2 4341 1190
 - > webová stránka: <http://www.minv.sk>
- 6. Okresný úrad v sídle kraja - odbor krízového riadenia**
- 7. Okresný úrad - odbor krízového riadenia.**